

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Інститут підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого
Тернопільський комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти
Університет імені Альфреда Нобеля
Одеський державний університет внутрішніх справ
Академія когнітивних та природничих наук

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ

**ЗГУРТОВАНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ: АКТУАЛЬНІСТЬ,
ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ**

16-17 травня 2024 року,
м. Кривий Ріг

Кривий Ріг – Полтава

УДК [316.454.4:316.3]:355.01(082)

Редакційна колегія:

Шрамко Ярослав – доктор філософських наук, професор, ректор Криворізького державного педагогічного університету;

Олена Караман – доктор педагогічних наук, професор, ректор ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Віталій Курило – доктор педагогічних наук, професор, голова вченої ради ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», академіка Національної академії педагогічних наук України;

Ярослава Юрків – доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Ірина Трубавіна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Тамара Василюк – кандидат педагогічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Криворізького державного педагогічного університету;

Наталія Островська – кандидат педагогічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри соціальної педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Ілля Лисоконь – доктор філософії з освітніх, педагогічних наук, асистент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Криворізького державного педагогічного університету;

Ія Шимко – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Криворізького державного педагогічного університету.

*Схвалено Науково-методичною радою
Криворізького державного педагогічного університету
(протокол № 9 від 06.06.2024 року)*

*Рекомендовано до друку Вченою радою Державного закладу
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
(протокол № 11 від 21.06.2024 року)*

Згуртованість суспільства в умовах воєнного стану: актуальність, виклики та шляхи їх подолання : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Кривий Ріг, 16-17 травня 2024 року. Кривий Ріг : КДПУ ; Полтава : ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2024. 396 с.

У збірнику тез висвітлено вітчизняний досвід з забезпечення соціальної згуртованості засобами соціальної роботи, соціальної педагогіки; досвід забезпечення адаптації та інтеграції біженців в розвинутих країнах; законодавчі ініціативи, юридичні та політико-правові шляхи вирішення проблеми єдності та згуртованості суспільства в умовах воєнного стану; міжнародний досвід соціальної роботи і надання соціальних послуг в умовах воєнного стану; мультидисциплінарний характер забезпечення соціальної згуртованості в умовах війни; психосоціальну підтримку населення в умовах війни, збереження ментального здоров'я, соціальну підтримку і допомогу вразливим категоріям населення соціальну згуртованість як категорію національної безпеки, соціальної держави, педагогіки, соціальної психології, філософії тощо.

<i>Керницький Олександр, Пасічник Володимир</i> Психосоціальна реабілітація військовослужбовців національної гвардії України, що отримали поранення під час бойових дій та робота з сім'ями: проблеми та шляхи вирішення.....	206
<i>Кікінежді Оксана, Савелюк Наталія</i> Психосоціальна підтримка психічного здоров'я населення через волонтерську діяльність.....	209
<i>Кіріченко Людмила</i> Особливості використання кейс-менеджменту в роботі з клієнтами в складних життєвих обставинах.....	216
<i>Конончук Антоніна</i> Дослідження професійного вигорання соціальних працівників як важлива умова якості соціальних послуг в умовах воєнного стану.....	218
<i>Корольова Катерина</i> Актуальність соціальної роботи з військовослужбовцями та членами сімей, що мають травматичний досвід.....	221
<i>Краснова Наталія</i> Напрями соціально-психологічної підтримки сімей військовослужбовців на рівні громади.....	224
<i>Кривоконь Наталія</i> Розвиток спроможності громади в наданні психосоціальної допомоги під час повномасштабної війни як чинник соціальної згуртованості.....	226
<i>Купчишина Валентина</i> Соціальна підтримка та психологічна допомога в умовах війни як запорука збереження ментального здоров'я особистості.....	229
<i>Кушпа-Сурдіна Юлія</i> Роль організацій, які надають психосоціальну підтримку населенню в умовах війни.....	233
<i>Логінова Марина, Цигікало Ганна</i> Міжнародний досвід соціального захисту в умовах воєнного стану.....	235
<i>Логінова Марина, Бовт Анастасія</i> Гендерна безпека в кризових умовах: стратегії запобігання та протидії насильству в умовах воєнного конфлікту.....	238
<i>Логінова Марина, Страшко Вікторія</i> Психосоціальна підтримка населення в умовах війни.....	240

Таким чином, у публікації розглянуто основні проблеми та шляхи вирішення проблем психосоціальної реабілітації комбатантів, питання допомоги сім'ям військовослужбовців НГУ, що отримали поранення під час бойових дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Базарний С. В. Соціальна реабілітація військовослужбовців. *Наукові записки міжнародного гуманітарного університету*. 2020. Випуск 32. С. 152–157.
2. Блінов О. А. Соціально-психологічні основи реабілітації в соціальній роботі : практикум. Київ : НАУ, 2013. 80 с.
3. Бриндіков Ю. Л. Соціальна реабілітація військовослужбовців у системі соціальних служб : експлікація до проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. *Теоретичні та методичні аспекти соціальної діяльності: монографія* / відп. ред. Л. О. Данильчук, Л. І. Романовська. Хмельницький : Фоп Цюпак А. А., 2020. Т. 1. 302 с. С. 45–87.

Кікінежді Оксана

докторка психологічних наук, професорка кафедри психології
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна
ORCID: 0000-0002-9240-279X

Савелюк Наталія

докторка психологічних наук, професорка кафедри психології
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна
ORCID: 0000-0001-5246-9677

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ВОЛОНТЕРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

В умовах воєнного стану гостро затребуваною постала проблема збереження життя та ментального (психічного) здоров'я українців та психосоціальна підтримка найбільш вразливих категорій населення. Згідно з визначенням ВООЗ, ментальне здоров'я – це стан щастя та добробуту, в якому людина реалізує свої творчі здібності, може протистояти життєвим стресам, продуктивно працювати та робити внесок у суспільне життя. Невід'ємною складовою здоров'я людини назагал як складної біопсихосоціальної системи є психічне здоров'я, а вищим системним рівнем останнього, своєю чергою, виступає психологічне здоров'я особистості. Як наголошує Т. Титаренко, «травматизація, отримувана населенням країни в результаті прямої і непрямой

участі в сучасній гібридній війні, проявляється насамперед у втраті почуття суб'єктивного благополуччя, що свідчить про суттєве зниження рівня психологічного здоров'я. .... Тому пріоритетними напрямками соціально-психологічної роботи, спрямованої на відновлення життєздатності, є відновлення засобів стабілізації та самоорганізації, нарощування ресурсів життєстійкості, формування навичок здорового копінгу» [5, с. 8-31].

У контексті нашого дослідження важливою є думка В. Татенка про те, що «Особливу увагу слід приділяти питанням соціально-психологічного супроводу і методичного забезпечення націєтворчої діяльності колективного суб'єкта, зокрема організації моніторингу його соціально-психологічного стану, динаміки мотивації, рівня компетентності, відповідальності, креативності, згуртованості, а також питанням завчасної профілактики і своєчасної корекції виявлених негараздів» [6, с. 122–124].

Як зазначає Г. Балл, «одним із шляхів реалізації культуротвірної функції психології є здійснювана психологами-практиками діяльність, спрямована на психологічну підтримку людини в складних ситуаціях.... Збагачення психологічних знань, поглиблення саморозуміння, фасилітація самовизначення та самореалізації людей, що належать до різних, зокрема професійних, спільнот, значною мірою впливає на розвиток культури та суспільства. Психолог має втілювати в собі дієвий гуманізм та реалізовувати у взаєминах з клієнтом низку професійно важливих принципів» [2, с.10].

Суголосною є думка М. Боришевського про те, що «аналіз психологічних, соціально-психологічних особливостей національної свідомості та самосвідомості особистості, а також пов'язаних з цим інших феноменів (зокрема національної ідеї), свідчить про їх якнайтіснішу спорідненість або навіть органічну задіяність у світоглядних орієнтаціях особистості, а також у сфері її духовності» [1, с. 322–323].

Як свідчить вітчизняний досвід із забезпечення соціальної згуртованості населення засобами соціальної роботи, соціально-психологічної реабілітації, волонтерської діяльності, формування психологічного, безпечного, егалітарно-освітнього, недискримінаційного середовища є пріоритетним напрямком політики безпеки і здоров'я як на підприємствах, так і в освітніх закладах, що актуалізує потребу у підготовці фахівців психологічного та соціально-педагогічного профілю, здатних компетентно надавати ефективну психосоціальну підтримку і допомогу людям, які опинились в складних життєвих обставинах, сприяючи їх соціальному функціонуванню, включенню, інтеграції та стійкості [3; 5; 7].

Проте, як засвідчує, зокрема, досвід викладання у ЗВО і надання психологічної допомоги, з одного боку, в свідомості значної частини населення поняття «здоров'я» та «психічне здоров'я» співіснують часто «на паралельних смислових лініях», з іншого боку, навіть майбутні фахівці-психологи не диференціюють різні значення «психічного» та «психологічного» здоров'я особистості, що і визначило **мету дослідження** – провести емпіричне дослідження сприймання і розуміння концептів «здоров'я»/«психічне здоров'я»

майбутніми фахівцями соціономічних професій та виявити шляхи психосоціальної підтримки як детермінанти розширення культуротворчого ментального простору всіх учасників соціальної взаємодії через активне тренінгове навчання волонтерів.

В Україні чіткі теоретико-методологічні орієнтири як для диференціації, так і для співвіднесення понять «здоров'я», «психічне здоров'я», «психологічне здоров'я» надають С. Максименко, Я. Руденко, А. Кушнерьова, В. Невмержицький. Вчені наголошують: 1) здоров'я – це «інтегративна характеристика особистості, що охоплює як її внутрішній світ, так і усю своєрідність взаємин з оточенням із включенням в себе фізичного, психічного, соціального і духовного аспектів», а також «стан рівноваги, балансу між адаптаційними можливостями людини і постійно мінливими умовами середовища»; 2) психічне здоров'я – «аспект здоров'я взагалі, який підкреслює стан душевного комфорту, відсутність патологічних психічних проявів та здатність до ефективної діяльності й саморегуляції у відповідності до власних (відрефлексованих) цілей та інтересів людини»; 3) психологічне здоров'я – поняття, яке використовується «у зв'язку з необхідністю диференціювати стани соматично і психічно здорової людини відносно її становлення як цілісної особистості, рівня і змісту вищих духовних переживань і процесів смислоутворення» [4, с. 48–49].

Т. Титаренко визначає «психологічно здорову особистість як насамперед цілісну, самореалізовану та самоврегульовану» [5, с. 10–11]. Серед критеріїв оновлення психологічного здоров'я дослідниця враховує два параметри: індикатори психологічного здоров'я та сфери життєдіяльності особистості, які найбільше потерпають в умовах тривалої травматизації. На її думку, деструктивний вплив стресових факторів найбільше відчують самоідентифікаційна, мотиваційна, самореалізаційна та комунікативні сфери [5, с. 10–11].

У проведеному нами емпіричному дослідженні, взяли участь 382 респонденти та респондентки – здобувачі та здобувачки вищої освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка і Національного університету «Запорізька політехніка» за ОКР «бакалавр» і «магістр» денної та заочної форм навчання. Соціально-демографічні показники вибірки: вік – від 17 до 64 років; 146 осіб (38,22%) чоловічої статі та 236 (61,78%) – жіночої статі; представники Західних, Центральних, Південних і Східних регіонів України. Метод дослідження – вільний асоціативний експеримент, який проводився упродовж літа та осені 2023 року.

У відповідь на слово-стимул «здоров'я» зафіксовано 451 статистично значущу реакцію (у дужках наводяться абсолютні та відносні кількості реакцій):

I. «Вітальність та екзистенція» (182 – 40,36 %): 1) «Сила, міць» (57); 2) «Життя, жити» (45); 3) «Тіло та його частини (32); 4) «Харчування, їжа» (23); 5) «Сон» (8); 6) «Імунітет» (6); 7) «Гармонія, баланс» (4); 8) «Молодість» (4);

9) «Довголіття» (3). **II. «Внутрішні процеси та стани (інтернальність)» (105 – 23,28 %):** 1) «Радість, щастя, задоволення» (43); 2) «Самопочуття, настрої» (30); 3) «Спокій, упевненість» (14); 4) «Психіка, психічне» (9); 5) «Свобода» (5); 6) «Бадьорість» (4). **III. «Фізична активність» (75 – 16,63 %):** 1) «Спорт» (52); 2) «Активність» (14); 3) «Рух, зарядка» (9). **IV. «Людина і соціальне середовище» (53 – 11,75%):** 1) «Лікарі, лікарня» (25); 2) «Родина, сім'я» (8); 3) «Аптека, медикаменти» (7); 4) «Людина, люди» (6); 5) «Я» (4); 6) «Гроші» (3). **V. «Відсутність страждань» (15 – 3,33%):** «відсутність» («хвороб», «болю» та ін.). **VI. «Глобальність та екстернальність» (13 – 2,88%):** 1) «Середовище, природа» (5); 2) «Все, всі» (5); 3) «Багато» (3). **VII. «Метафоричність» (8 – 1,77%):** «зелений колір» (8).

У відповідь на слово-стимул «психічне здоров'я» зафіксовано 432 статистично значущих реакцій:

I. «Внутрішні процеси та стани (інтернальність)» (254 – 58,80%): 1) «Спокій, стабільність» (101); 2) «Самопочуття, настрої, стан» (66); 3) «Радість, щастя, задоволення» (38); 4) «Раціональність, розум» (38); 5) «Стійкість, упевненість» (11). **II. «Людина і соціальне середовище» (76 – 17,59 %):** 1) «Психолог та його діяльність (зокрема, психотерапія)» (27); 2) «Я, мене» (18); 3) «Людина, люди» (16); 4) «Добре ставлення» (11); 5) «Лікарня, лікування» (4). **III. «Вітальність та екзистенція» (72 – 16,67%):** 1) «Гармонія, баланс» (37); 2) «Тіло та його частини» (15); 3) «Відпочинок» (8); 4) «Життя, жити» (7); 5) «Здатність, уміння» (6); 5) «Сила, енергія» (4). **IV. «Відсутність страждань» (19 – 4,40%):** «відсутність» («розладів психіки» та ін.). **V. «Екстернальність» (6 – 1,39%):** 1) «Середовище, подразники» (6). **VI. «Метафоричність» (5 – 1,15%):** «чистота» (5).

Узагальнені результати асоціативного експерименту наводимо у табл. 1:

Таблиця 1

Семантичні групи та провідні лексеми (за кількістю асоціацій), виокремлені в асоціативних полях досліджуваних понять

«Здоров'я» (Семантичні групи (абсолютна / відносна кількість слів) / Базові лексеми (кількість))	«Психічне здоров'я» (Семантичні групи (абсолютна / відносна кількість слів) / Базові лексеми (кількість))
I. «Вітальність та екзистенція» (182 / 40,36%) / «Сила, міць» (57)	I. «Внутрішні процеси та стани (інтернальність)» (254 / 58,80%) / «Спокій, стабільність» (101)
II. «Внутрішні процеси та стани (інтернальність)» (105 / 23,28%) / «Радість, щастя, задоволення» (43)	II. «Людина і соціальне середовище» (76 / 17,59%) / «Психолог та його діяльність (психотерапія)» (27)
III. «Фізична активність» (75 / 16,63%) / «Спорт» (52)	III. «Вітальність та екзистенція» (72 / 16,67%) / «Гармонія, баланс» (37)
IV. «Людина і соціальне середовище» (53 / 11,75%) / «Лікарі, лікарня» (25)	IV. «Відсутність страждань» (19 / 4,40%) / «відсутність» («розладів психіки» та ін.)

V. «Відсутність страждань» (15 / 3,33%) / «відсутність» («хвороб», «болю» та ін.)	V. «Екстернальність» (6 / 1,39%) / «Середовище, подразники» (6)
VI. «Глобальність та екстернальність» (13 / 2,88%) / «Середовище, природа (5)	VI. «Метафоричність» (5 / 1,15%) / «чистота» (5)
VII. «Метафоричність» (8 / 1,77%) / «зелений колір» (8)	Примітка: в цьому контексті виокремлено лише 6 семантичних груп (без «Фізичної активності»)

Отже, згідно з узагальненими результатами асоціативного експерименту, проведеного на другому році повномасштабної війни в Україні, базовою реакцією респондентів на вербальний стимул «Здоров'я» стала категорія «Вітальність та екзистенція» з домінантною лексемою «Сила і міць», а на стимул «Психічне здоров'я» – «Внутрішні процеси та стани (інтернальність)» із домінантним «Спокоєм та стабільністю». Інакше кажучи, перше поняття сприймається, насамперед, у психосемантичному вимірі класичної осгудівської «Сили» (в даному контексті – вітальної), друге – крізь проєкції прагнення втомленого від війни українського населення до ментального «спокою». Такі емпіричні факти системно можна розглядати і як смислове втілення дисонансного (на рівні тіла і на рівні психіки) поєднання протилежних типових реакцій на стрес («Бий(ся)» та «Замри»), і як вербалізоване відображення намагання українців залишатися фізично сильними на тлі (чи за умови) збереження значущої психічної стабільності. Уточнення таких різноспрямованих інтерпретацій отриманих результатів потребує подальших поглиблених і розширених наукових досліджень.

Другий етап нашого дослідження був спрямований на реалізацію польсько-українського проекту «Психологічна підтримка волонтерів» викладачами та студентами кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (ТНПУ), що передбачала набуття компетентностей психосоціальної підтримки, а саме: підвищення рівня знань щодо методів управління стресом та навичок психологічного відновлення; сприяння запобіганню важким психічним і поведінковим розладам; запобігання емоційному й професійному «вигоранню» у воєнний та післявоєнний час; навчання навичок надання першої психологічної допомоги тощо.

Волонтерство в наш час – не тільки благородні вчинки та вияв фізичного, психологічного, духовного подвижництва, а й одне з найвизначніших суспільних явищ в Україні з грудня 2013 року, спосіб самореалізації в ситуації виборювання національної ідентичності та розбудови відкритого громадянського суспільства. Викладацька і студентська спільнота ТНПУ активно включилася у волонтерську діяльність ще до повномасштабного вторгнення російського агресора в Україну. А з перших днів війни – в лютому 2022 року, в університеті створено Волонтерський центр, який діє ініціативно,

активно, злагоджено і координує свою роботу з іншими аналогічними центрами та організаціями. Не лишилася осторонь діяльності Центру і кафедра психології факультету педагогіки і психології ТНПУ, на базі якої забезпечується фахова підготовка майбутніх психологів бізнесу і управління, яка є практикоорієнтованою в контексті викликів сьогодення.

У цій складній ситуації інтелектуально та емоційно визрів спільний польсько-український проєкт проф. Агати Худзіцької-Чупали та проф. Надії Гапон – «Зміцнення прихильності людей до волонтерства для біженців з України. Мотивація волонтерів та наміри волонтерства – роль психологічних та соціальних чинників». Його ініційовано та організовано за підтримки Фондації польської науки та в рамках програми «Для України» Інститутом психології Університету соціальних і гуманітарних наук (SWPS), факультетом психології в м. Катовіце (Польща), Львівським національним університетом імені Івана Франка (Україна). У рамках проєкту заплановано і проведено тематичні лекції та воркшопи. Цільова аудиторія – волонтери як активні представники органів місцевого самоврядування, громадських організацій, різних установ і закладів Польщі та України.

На початку проєкту ініціатори зазначили, що повномасштабна війна в Україні, яка стала резонансною для Європи та всього демократичного світу, вимагає активізації ресурсів громадянського суспільства, тісно пов'язаного з волонтерами та їх діяльністю. Було наголошено, що, хоча волонтерство і дає змогу реалізувати вищі людські цінності та є соціально схвалюваним явищем, особистість волонтера потребує особливого захисту і підтримки у плані подолання негативних емоційних впливів. Тому визначені проєктом цілі лекцій та майстер-класів були наступними: надати учасникам заходів поглиблені знання про психологічні аспекти мотивації волонтерів, реалізувати турботу про їх емоційне благополуччя, попередити й подолати окремі негативні явища, обмінятися актуальним досвідом і дієвими практиками.

Воркшопи «Психологічна підтримка волонтерів» в Україні провели: проф. Л. Карамушка (Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, м. Київ), проф. Надія Гапон (Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів), проф. Наталія Савелюк спільно з менторкою занять проф. Оксаною Кікінежді (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль і м. Кременець). Участь у заходах узяли: волонтери та волонтерки Києва, Львова, Тернополя, Запоріжжя, Кременця, серед яких – студенти/студентки ОП «Психологія бізнесу і управління» Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та студенти/студентки ОП «Психологія» Національного університету «Запорізька політехніка», котрі здобувають вищу освіту за ОКР «бакалавр» і «магістр».

Воркшопи супроводжувалися активними обговореннями реалізованого добродійства та планами на майбутнє, обміном досвідом допомоги іншим і психологічної самопомоги, емпатійними дискусіями та командними інсайтами. Ці зустрічі були настільки резонансними, що після завершення

заходів відповідні обговорення тривали у соцмережах – зокрема, у спеціально створеному вайбер-чаті «Психологічна допомога волонтерам». Усі учасники воркшопів безкоштовно отримали актуальні методичні матеріали для волонтерів «Як допомогти собі та іншим у час війни» (за ред. проф. А. Худзійської-Чупали та проф. Н. Гапон).

Отже, завершення проєкту не стало, власне, «завершенням», а втілило відомі слова української геніальної поетеси Ліни Костенко: «І кожен фініш – це, по суті, старт». Його реалізація додала нові значущі психологічні ресурси усім учасникам та учасницям – організаторам, менторам, тренерам і волонтерам, стала об'єднуючим чинником згуртованості, плідної взаємодії, взаємодопомоги задля спільної майбутньої Перемоги не тільки нашої країни, а й всього цивілізованого, демократичного світу, Сил Добра та Доброчинства!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Боришевський М. Дорога до себе: від основ суб'єктності до вершин духовності : монографія. Київ : Академвидав, 2010. 416 с.

2. Культуротвірна функція психологічної науки : монографія / Г. О. Балл, Н. А. Бастун, О. В. Губенко, В. В. Депутат, О. В. Завгородня, Ю. М. Крилова-Грек, В. Ф. Литовський, В. О. Медінцев, С. О. Мусатов, І. Є. Разделенко ; за ред. Г. О. Балла. Київ-Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 264 с.

3. Організаційно-педагогічні аспекти проведення тренінгів з питань соціального захисту і соціальної роботи в умовах воєнного стану : навчально-методичний посібник / Василюк Т. Г., Іванова К. Ю., Караман О. Л. та ін. ; за ред. І. М. Трубавіної. Кривий Ріг : КДПУ, 2024. 182 с. URL : <http://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9832>

4. Психічне здоров'я особистості: підручник для вищих навчальних закладів / С. Д. Максименко, Я. В. Руденко, А. М. Кушнерьова, В. М. Невмержицький. Київ : «Видавництво Людмила», 2021. 438 с.

5. Способи підвищення соціально-адаптивних можливостей людини в умовах переживання наслідків травматичних подій : методичні рекомендації / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології ; за наук. ред. Т. М. Титаренко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2017. 80 с.

6. Татенко В. О. Соціальна психологія націєтворення: суб'єктно-вчинковий підхід : монографія / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. 2-ге вид., переробл. і допов. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 142 с.

7. Savelyuk N., Kikinezhdі O., Vasylykevych Ya. Psychological well-being of Ukrainian youth as a component of personal resource in conditions of uncertainty. *Quality of Life in Global and Local Contexts: Values, Innovation, and Multidisciplinary Dimensions* : Monograph. Opole : The Academy of Applied Sciences – Academy of Management and Administration in Opole, 2023. P. 638–648 URL : https://www.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2024/01/Mono_Opole_2023-1.pdf.

Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
(16–17 травня 2024 року, м. Кривий Ріг)

**ЗГУРТОВАНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ:
АКТУАЛЬНІСТЬ, ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ**

Тези доповідей відтворені з авторських оригіналів.
**За достовірність представлених матеріалів
відповідальність несуть автори**

Здано до склад. 21.06.2024 р. Підп. до друку 22.06.2024 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 33,16. Наклад 300 прим. Зам. № 297
